Mikro- ja yksinyrittäjät ry
16.10.2024

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Lausunto hallituksen esityksestä laeiksi arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b ja 22 a §:n muuttamisesta

HE 141/2024 vp

Esityksen tarkoituksena on korottaa arvonlisäveron alennetun 10 prosentin verokannan hyödykkeet 14 prosentin verokannan soveltamisalaan sanoma- ja aikakauslehtiä lukuun ottamatta. Lisäksi eräät suojat ja vaipat siirrettäisiin yleisestä verokannasta alennettuun 14 prosentin verokantaan.

Puutteelliset vaikuttavuusarvioinnit

Arviointi esityksen yritysvaikutuksista on jäänyt erittäin pintapuoliseksi. Vaikutukset kymmenien tuhansien arvonlisäverovelvollisten yritysten joukkoon, johon alimman verokannan korotus kohdistuu, on todettu liian puutteellisesti. Arvonlisäverotustietojen mukaan noin 53 000 verovelvollista yritystä kuuluu korotuksen piiriin, joten määrä on hyvin merkittävä.

Jo säädetty arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistuminen (HE 50/2024) ja yleisen arvonlisäverokannan korottaminen (HE 61/2024) vaikuttavat merkittävästi pienimpien yritysten toimintamahdollisuuksiin. Esityksen mukainen alimman verokannan korottaminen iskee nyt jälleen rajusti sen soveltamisalan piiriin kuuluviin yrityksiin, joista huomattava osa on pieniä.

Alimman arvonlisäverokannan nostaminen merkitsee hyödykkeiden hintoihin siirtyessään 3,64 prosentin korotusta. Hintaan sisältyvän arvonlisäveron määrän osalta korotus on peräti 40 prosenttia.

Pienten yritysten ei ole läheskään aina mahdollista siirtää lisääntyvää veroa täysimääräisenä hintoihin, jolloin se jää yritykselle lopulliseksi kustannukseksi. Tämä on todettu nimenomaisesti esityksessäkin. Lisäksi esityksessä on arvioitu hintoihin mahdollisesti siirtyvää korotuksen osuutta, mutta todetaan lopulta hyvin epämääräisesti, että korotuksen voidaan arvioida siirtyvän hintoihin ”ainakin osittain”.

Verorasitteen kasvu koskee erityisesti sellaisia työvoimavaltaisia mikro- ja pienyrityksiä, joiden arvonlisäverolliset ostot ovat vähäisiä myyntiin nähden. Heikon taloudellisen tilanteen, inflaation jälleen kiristyessä jo aiemman yleisen arvonlisäverokannan korottamisen ja kuluttajien ostovoiman heikentymisen seurauksena pienten yritysten ei ylipäätään ole helppo korottaa hintojaan. Esityksen taloudellisten vaikutusten arvioinnissa todetaan selvästi arvonlisäveron korotuksen vähentävän kotitalouksien ostovoimaa ja kulutusta.

Arvonlisäverotuksen muutokset on pilkottu erillisiin hankkeisiin ja useisiin hallituksen esityksiin. Niille kaikille on tyypillistä, että lainvalmistelun arviointiohjetta (VN 2022:66) yritysvaikutusten osalta on noudatettu todella suppeasti, jos lainkaan. Myöskään hallitusohjelman mukaista lainsäädännön yritysvaikutusten sekä kustannus- ja kilpailukykyvaikutusten arvioinnin vahvistamista ei ole näissä esityksissä toteutettu.

Lainsäädännön arviointineuvosto huomautti jo arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistumista koskevasta esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa (VN/12827/2024-VNK-2), että esityksessä tulisi arvioida,

voivatko alarajahuojennuksen poisto sekä muut yrityksiin ja verotukseen kohdistuvat muutokset johtaa siihen, että osa lähellä verovelvollisuuden alarajaa olevista yrityksistä lopettaa toimintansa tai supistaa liiketoimintaansa. Tällaista kokonaisarviointia ei ole sisältynyt yhteenkään arvonlisäveron muutoksia koskevista hallituksen esityksistä.

Mikro- ja yksinyrittäjät ry (MYRY) saa jatkuvasti yhteydenottoja arvonlisäverotuksen muutoksista huolestuneilta yrittäjiltä. Olemme jo aiemmin tuoneet esiin, että arvonlisäverotuksen muutosten yhteisvaikutus yrittäjien eläkemaksujen korotusten ja sosiaalietuuksien heikentämisen kanssa tulevat olemaan viimeinen niitti yritystoiminnan lopettamiseen lukuisille kannattavuusrajalla kamppaileville yksin- ja mikroyrityksille. Tätäkään kokonaisvaikutusta ei tässä esityksessä ole edes tunnistettu. Muutoksista aiheutuvat kokonaistaloudelliset ja työllisyysvaikutukset ovat myös jääneet arvioimatta.

Esitys tulee toteutuessaan kiristämään pienimpien yritysten verorasitusta sekä yhdessä muiden muutosten myötä heikentämään veropoliittisia kannusteita yrittäjyyteen, mikä on täysin vastoin hallitusohjelman kirjauksia. Hallitus on muutoinkin korostanut, että työn ja yrittämisen verotusta ei kiristetä, mutta erityisesti pienten yritysten kohdalla toimitaan nyt näiden puheiden vastaisesti.

Esityksessä on yritysvaikutusten viimeisessä kappaleessa väitetty, että jos ”esitettyjen muutosten myötä yrityksen myynneissään ja ostoissaan soveltamien verokantojen määrä pienenee, odotetaan tämän vähentävän yrityksen arvonlisäverotukseen liittyvää hallinnollista taakkaa pysyvästi”. Väite on erikoinen, kun verokantojen määrä säilyy kuitenkin ennallaan ja vain hyödykeryhmiä siirretään verokannoista toiseen. Lisäksi nyt useista arvonlisäverotukseen tehtävistä merkittävistä muutoksista tulee muutaman kuukauden välein etenkin useampaa arvonlisäverokantaa käyttäville yrityksille huomattavaa hallinnollista työtä ja lisäkustannuksia, kun toistuvasti pitää päivittää kirjanpito-, hinta- ja laskutusjärjestelmiä, sekä erilaisia muita tietojärjestelmiä ja materiaaleja.

Lainsäädännön arviointineuvosto huomautti tätä esitystä koskevasta luonnoksesta antamassaan lausunnossa (VN/24849/2024-VNK-2), että esityksessä tulee tarkentaa vaikutuksia yritysten toimintaan. Esityksen yritysvaikutuksiin on lisätty tekstiä esitysluonnokseen verrattuna yhden kappaleen verran. Edellä jo todettujen seikkojen perusteella Mikro- ja yksinyrittäjät ry katsoo, että yritysvaikutukset ovat esityksessä edelleenkin liian pintapuolisia ja kaikista arvonlisäveroesityksistä annettu murskaava palaute on käsitelty esityksessä valitettavan suppeasti tai ohitettu.

Alimman verokannan tavoitteiden sivuuttaminen

Esityksessä on lyhyesti lueteltu alimman arvonlisäverokannan hyödykeryhmät, joihin korottaminen kohdistuu. Lisäksi on lyhyesti todettu ne tavoitteet, joilla kyseisten hyödykkeiden säätämistä alimpaan verokantaan kuuluviksi on alun perin perusteltu.

Verokannan korotuksen räikeä ristiriita alimman verokannan tavoitteiden kannalta on sivuutettu esityksessä täysin. Esityksen mukaan korottamisen tavoite on vain ja ainoastaan lisätä valtion verotuloja, mikä sopii äärimmäisen huonosti alimman verokannan tavoitteisiin. Vaikka yleistä verokantaa korotettiin verotulojen lisäämiseksi 6,25 prosenttia, esitetään alinta verokantaa korotettavaksi yli kuusinkertaisesti peräti 40 prosentilla. Verokantojen erilaista kohtelua ei esityksessä ole silti perusteltu mitenkään eikä myöskään sitä, miksi alimman verokannan tavoitteet eivät enää olisi olemassa.

Alimman verokannan korottaminen on täysin vastakkainen myös hallitusohjelman tavoitteisiin kulttuurin tukemisesta, lukutaidon edistämisestä sekä liikunnan lisäämisestä.

Vuoden 2022 direktiivimuutoksella mahdollistettiin kirjojen ja lehtien arvonlisäveron poistaminen kokonaan ja sitä on myös sittemmin suositeltu Euroopan parlamentin kirja-alan tulevaisuutta koskevassa kannanotossa. Nyt Suomesta on tulossa tämän esityksen toteutuessa yksi raskaimmin kirjoja verottavista maista Euroopassa.

Sanoma- ja aikakauslehtien jättämistä veronkorotusten ulkopuolelle ei esityksessä ole perusteltu mitenkään. Tähän asti lehdet ovat olleet kirjojen kanssa samassa alaryhmässä ja samoilla perusteilla. Nyt tämä veroneutraalisuus erotetaan, vaikka sille ei ole edes esitetty mitään syytä.

Myös hallitusohjelman mukaisessa Suomi liikkeelle -ohjelmassa todetaan nimenomaisesti liikkumiseen kannustaminen verotuksen keinoin ja arvonlisäverokohtelulla, mutta esityksessä on tässäkin valittu täysin päinvastainen linja.

Lääkkeiden ja henkilökuljetusten veronkorotus iskee puolestaan välttämättömyyshyödykkeisiin ja vähimmäispalveluiden turvaamiseen.

MYRY:n kannanotot

Mikro- ja yksinyrittäjät ry (MYRY) vaatii, että alimman arvonlisäverokannan korottamisesta luovutaan kokonaan tai ainakin korotuksen määrää alennetaan vastaamaan yleisen arvonlisäverokannan jo päätetyn korotuksen suhteellista osuutta. Esitetty korotus on kohtuuttoman suuri ottaen huomioon erityisesti alimman verokannan alkuperäiset tavoitteet. Lisäksi korotuksen soveltamisalan piiriin kuuluvista yrityksistä varsin monet ovat hyvin pieniä ja niihin kohdistuu erittäin raskaasti myös arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistuminen.

Mikro- ja yksinyrittäjät ry esittää vakavan huolensa siitä, että arvonlisäverokantojen korottamisen sekä arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistumisen yhteisvaikutukset tulevat olemaan merkittävän haitalliset ja raskaat pienille yrityksille.

MIKRO- JA YKSINYRITTÄJÄT RY

Liisa Hanén
Puheenjohtaja